

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Deres ref.:

Vår ref.:

Saksbehandler:

Dato:

17/422-2

Caroline Monstad Høgsnes

22.02.2017

Fylkesmannen i Troms - Lovfortolkning - Pasientreiseforskriften §§ 21 første og annet ledd og § 22 første ledd - Spørsmål om dekning av reiseutgifter etter standardsats og begrepet passasjerbåt

HelseDirektoratet viser til e-post av 5. januar 2017 fra Angel Shalini Arulanandam hos Fylkesmannen i Troms. Henvendelsen gjelder tolkning av pasientreiseforskriften¹ § 21 første og annet ledd. Henvendelsen aktualiserer også spørsmål om forståelsen og anvendelsen av pasientreiseforskriften § 22.

Henvendelsen reiser noen prinsipielle spørsmål der vi mener det er viktig å legge til rette for en mest mulig lik praktisering av lovverket.

Problemstilling

Fylkesmannen ber om avklaring på om dekning av reiseutgifter etter standardsats alltid skal beregnes ut fra korteste mulige reisevei i kilometer, uavhengig av om gjennomføringen av slik reise vil medføre merkostnader i form av fergebilletter etc. Fylkesmannen stiller også spørsmål om ferge er å anse som «passasjerbåt» etter pasientreiseforskriften § 21. Endelig ber Fylkesmannen om avklaring på om pasienter som kan dokumentere at det er benyttet passasjerbåt eller hurtigrute har krav på dekning etter standardsats for øvrige kilometer på reisen, eller om krav på dekning av utgifter til båt avskjærer rett til dekning av øvrige kilometer etter standardsats.

Lovgrunnlag

Det følger av pasient- og brukerrettighetsloven (pbri) § 2-6 at pasienten og ledsageren har rett til dekning av nødvendige utgifter når pasienten må reise i forbindelse med bestemte helsetjenester. Det følger av pbri. § 2-6 andre ledd at stønad ytes til dekning av reiseutgifter til

---

¹ F25.06.2015 nr 793 Forskrift om pasienters, ledsageres og pårørendes rett til dekning av utgifter ved reise til helsetjenester

det nærmeste stedet der helsetjenesten kan gis. Ved beregning av stønaden skal en sats per kilometer fastsatt av departementet legges til grunn, uavhengig av om pasienten eller ledsageren har hatt faktiske utgifter. Gjør pasientens helsetilstand det nødvendig å bruke drosje eller bil, eller går det ikke rutegående transport, skal nødvendige faktiske utgifter til drosje og tilleggsutgifter ved å bruke bil legges til grunn.

Ny forskrift om rett til dekning av utgifter ved reise til helsetjenester trådte i kraft 1. oktober 2016. Formålet med den nye pasientreiseforskriften var at pasientreiseordningen skulle bli enklere med standardsats, færre dokumentasjonskrav og elektronisk innsending av refusjonskrav². For øvrig er reglene fra tidligere forskrift i hovedsak videreført.

Det følger av pasientreiseforskriften §§ 21 og 22 hvordan reiseutgiftene som dekkes skal beregnes og i hvilken grad utgifter til drosje, bil, ferge etc. kan dekkes.

Hovedregelen er at reiseutgifter dekkes med en standardsats på kr 2,30 per kilometer, uavhengig av hvilket transportmiddel som velges for reisen, jf. § 21 første ledd.

Det følger av pasientreiseforskriften § 21 andre ledd at pasienten kan få dekket kostnadene til båt i stedet for kilometersats hvis hun/han har benyttet "passasjerbåt eller hurtigrute på strekningen".

Det kan også gis utgiftsdekning i tillegg til eller i stedet for standardsats dersom pasienten har behov for å bruke et bestemt transportmiddel på grunn av helsemessige årsaker eller kommunikasjonsmessige forhold, jf. pasientreiseforskriften § 22 første ledd.

Etter pasientreiseforskriften § 22 første ledd bokstav a-c har pasienten rett til å få dekket nødvendige dokumenterte utgifter til drosje eller dokumenterte utgifter til bilferge, bomvei, parkering og piggdekkavgift dersom:

«a) reisen gjelder øyeblikkelig hjelp,

b) personell som nevnt i tredje ledd attesterer at pasientens helsetilstand gjør det nødvendig å bruke drosje eller bil, eller

c) pasientreisekontor eller en annen som har fått myndighet til det, attesterer at manglende rutegående transport gjør det nødvendig å bruke drosje eller bil.»

Helsedirektoratets vurdering

Gjennomgangen av regelverket viser at § 21 andre ledd og § 22 åpner for at utgifter til båttransport dekkes i stedet for eller i tillegg til standardsatsen. Særreglene er ment å hindre at pasienter som er nødt til å bruke båt eller ferge får uforholdsmessig store reiseutgifter. For pasienter som må bruke båt på vei til sykehuset for eksempel fordi ferge er en del av veinettet vil det ha stor betydning om særreglene gjelder for dem, eller ikke.

---

² <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-77-l-2014-2015/id2403306/>

Når kan båtbillett dekkes istedenfor standardsats for strekningen til vanns?

Etter forskriftens § 21 annet ledd dekkes kostnaden til «passasjerbåt» eller «hurtigrute» istedenfor sats per kilometer for distansen til vanns. Pasienter får i slike tilfeller dekket standardsats frem til kaia, deretter dekkes båtbillett, og til slutt dekkes standardsats fra kaia til behandlingsstedet. Etter § 22 kan pasienten få dekket utgifter til "bilferge".

Spørsmålet er hva slags typer båter som kan karakteriseres som «passasjerbåt», «hurtigrute» og "bilferge". Ut fra en naturlig fortolkning av ordlyden vil en pasient som ikke kjører bil men som benytter seg av bilferge på deler av strekningen kun få dekket standardsats for hele strekningen, dersom ikke vilkårene i forskriften § 22 er oppfylt.

I forbindelse med lovendringene og utarbeidelsen av ny forskrift vurderte departementet om enkelte transportmidler utløste behov for utvidet utgiftsdekning, og uttalte i Prop 77 L (2014-2015):

«4.1.1 Utvidet dekning ved bruk av rutegående båt

Enkelte pasienter har uforholdsmessig store kostnader til rutegående transport med båt eller buss som benytter båt på strekningen. På enkelte strekninger vil båt være billigste rutegående transport, som for eksempel i Nord-Norge og på Vestlandet. I slike tilfeller vil rutegående transport kunne koste vesentlig mer enn det pasienten får i samlet godtgjørelse med standardsats. Departementet tar derfor sikte på å forskriftsfeste at pasienter som benytter rutegående båt på strekningen skal få anledning til å kreve dekket kostnaden til billigste rutegående transport i stedet for en standard kilometersats»

I innstilling til Stortinget fra Helse- og omsorgskomiteen (Innst. 302 L (2014-2015)) uttalte komiteen følgende i sine merknader til departementets forslag til unntak fra hovedregelen:

«Komiteen viser videre til at forslaget om å innføre en ny standardsats som hovedregel ved dekning av utgifter til pasientreiser, vil dempe rapporteringsbyrden som i dag ligger på pasientene, samtidig som det minsker den administrative jobben rundt behandling av refusjonssøknader. Komiteen mener samtidig unntakene fra hovedregelen er godt begrunnet, og ivaretar hensynet til dem som av forskjellige grunner ville blitt uheldig rammet av en ny hovedregel for refusjon.»

Begrunnelsen i forarbeidene for at enkelte pasienter skulle få dekket båtbillett istedenfor standardsats, var at løsningen med en standardsats ville medføre at disse ville få «uforholdsmessig store kostnader» til rutegående transport med båt eller buss som benyttet båt på strekningen.

I endelig ordlyd i forskriften er rutegående båt/rutegående transport endret til «passasjerbåt eller hurtigrute», uten at dette er kommentert nærmere. På bakgrunn av føringene som er gitt i proposisjonen og stortingsbehandlingen, mener Helsedirektoratet at passasjerbåt må tolkes slik at også bilferger er omfattet, forutsatt at pasienten ikke har med egen bil.

Pasienter som har med egen bil kan få dekket fergebilletten dersom vilkårene i pasientreiseforskriften § 22 første ledd bokstav a-c er oppfylt. Dersom helsemessige grunner eller manglende rutegående transport gjør det nødvendig å bruke bil, vil pasienten få dekket

dokumenterte utgifter til bilferge, bomvei, parkering eller piggdekkavgift. Pasienten vil i et slikt tilfelle ha krav på å få dekket fergebilletten i stedet for standardsats for strekningen til vanns. For resten av strekningen vil standardsats og eventuelle andre dokumenterte utgifter dekkes.

Pasientens mulighet til å velge alternativ reiserute til behandlingsstedet

For pasienter som ikke får dekket fergebillett etter § 21 andre ledd eller § 22 gjelder hovedregelen i pasientreiseforskriften § 21 første ledd, og pasienten får dekket reisen til behandlingsstedet med standardsats. Spørsmålet er om pasienten skal få dekket utgifter basert på faktisk reisevei eller på beregnet reisevei.

Pasienter har rett til å få dekket nødvendige utgifter til transport, beregnet med en standardsats. Begrunnelsen for innføring av standardsats var blant annet å forenkle oppgjørsordningen og redusere behovet for dokumentasjon. Når det som hovedregel ikke lenger er krav om dokumentasjon av utgifter, må beregningen av refusjonen ta utgangspunkt i en beregnet reisevei. Standardsats ble innført selv om en konsekvens av forenklet oppgjørsordning ville bli at enkelte får høyere reiseutgifter.

Utgangspunktet og hovedregelen er derfor at pasienten får dekket kilometersats beregnet ut fra nødvendig reisevei. Samtidig kan det være gode og legitime grunner til at en pasient velger en alternativ rute til den som systemet beregner automatisk. Vi har fått opplyst at praksis ved pasientreisekontorene er at pasienter som kjører rundt en fjord i stedet for å ta ferge, kan få dekket standard kilometersats for alternativ reisevei innenfor definerte grenser. Dersom differansen mellom oppgitt og beregnet distanse er over en definert grense, må det ligge med en begrunnelse fra pasienten for valg av alternativ rute og det vil bero på en konkret vurdering om hele strekningen for den alternative ruten vil bli dekket.

Vi håper at vi med dette har gitt svar på spørsmålene.

Vennlig hilsen

Anne Louise Valle e.f.
Avdelingsdirektør

Caroline Monstad Høgsnes
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Kopi:
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder
Fylkesmannen i Buskerud
Fylkesmannen i Finnmark
Fylkesmannen i Hedmark
Fylkesmannen i Hordaland
Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Fylkesmannen i Nordland
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag
Fylkesmannen i Oppland
Fylkesmannen i Oslo og Akershus
Fylkesmannen i Rogaland
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag
Fylkesmannen i Telemark
Fylkesmannen i Vestfold
Fylkesmannen i Østfold
Helse- og omsorgsdepartementet
Helseforetakenes senter for pasientreiser ANS